

Kémiai transzport modellek alkalmazhatósága a levegőminőségi vizsgálatokban

Ferenczi Zita

ferenczi.z@met.hu

Levegőminőségi problémák

Ipari balesetek

Városi szmog

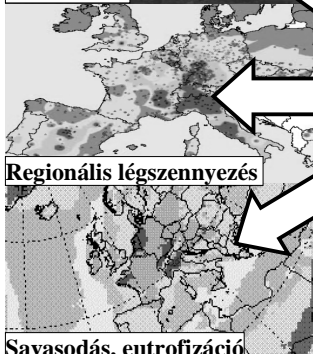

Pont forrás

LOKÁLIS
< 100 km

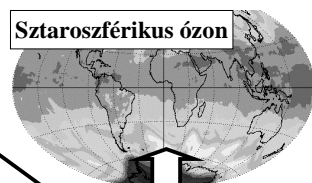

Láthatóság

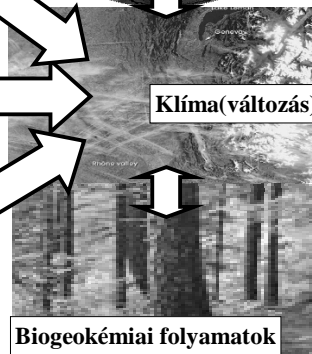

Regionális légszennyezés

Savasodás, eutrofizáció
REGIONÁLIS
100-1000 km

Sztaroszférikus ózon

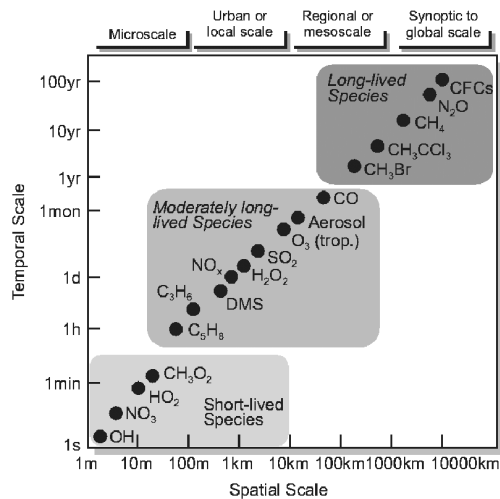
Klíma(változás)

Biogeokémiai folyamatok

GLOBÁLIS SKÁLA
> 1000 km

Tartózkodási idők, térskálák

Mérés és Modellezés

Miért modellezünk? Nem elég a mérés???

- Történelmileg a levegőminőség értékelése mérési adatokon alapult, DE:
  - ▣ A mérés pontos információkat szolgáltat, a modell adott térségre teljes térbeli lefedettséget biztosít
  - ▣ A modellekkel levegőminőség előrejelzés készíthető
  - ▣ A modellekkel a források hatásait komplexen vizsgálhatjuk
- EU – CAFE (2008/50/EK) direktíva ajánlása: a modell egy olyan eszköz a mérés mellett, amely kiegészítő adatokat szolgáltat a levegőminőség értékeléséhez

Modellezés előnyei, hátrányai

● Előnyök

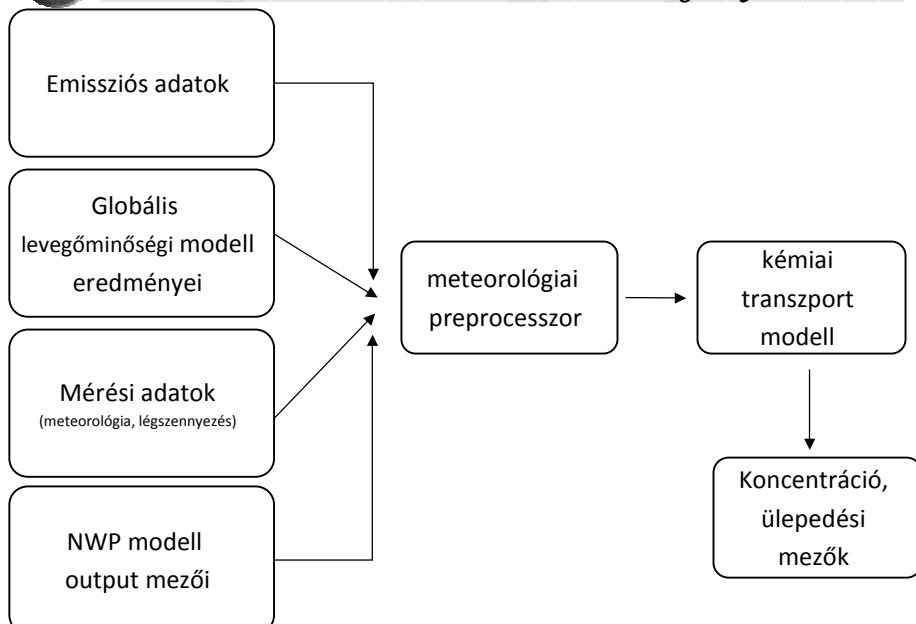
- Olyan területek levegőminősége is vizsgálható, ahol nincs mérőállomás (térbeli lefedettség növelése)
- Mérési pontok száma optimalizálható
- A mérések azokra a helyekre koncentráljanak, ahol a levegőminőség problematikus
- Levegőminőségi tervek kidolgozása

● Hátrányok

- A modelleket **JÓ** minőségű input (emisszió+ meteorológia) adatokkal kell ellátni
- A modelleket validálni kell
- Modellek fizikai, kémiai korlátainak ismerete
- Szakember futtassa a modellt és értékelje az eredményeket

Modellezés folyamata

Emissziós adatok

● Emisszió bevallások:

- Becslések (bizonytalansági értékek)
- Nemzeti összkibocsátás
- Szektoronként, szennyezőnként
- Nagy helyi források megadása külön
- Jövő: térinformatika segítségével ***rácsponti emissziós adatok*** (modelllezői igény, modellek futtatásának ez az egyik alapfeltétele)
- Emisszió csökkentési egyezmények (integrált hatáselemzés)

● Modellzés és a mérés az emisszió bevallások egyik kontrolja

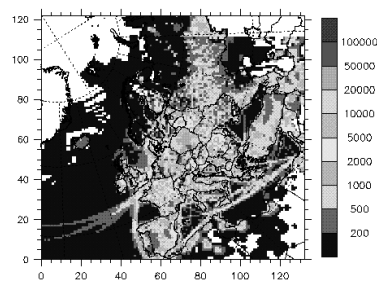

SO_x emissziós értékek változása

20 év alatt Európában (Mg)

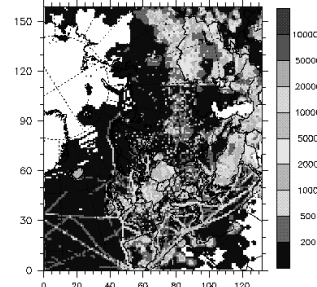
1990 Emissions of SO_x in Mg

Sector: SNAP NATIONAL

2010 Emissions of SO_x in Mg

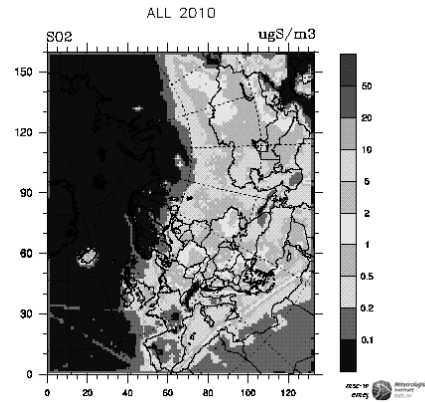
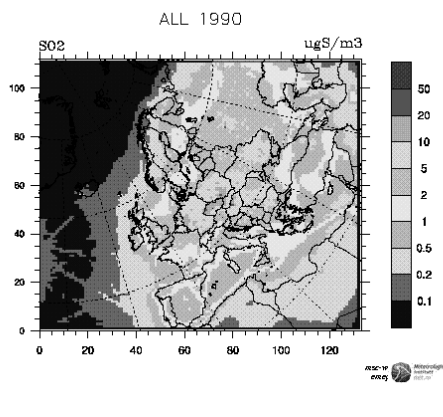
Sector: SNAP NATIONAL

Forrás: EMEP

SO₂ légköri koncentráció

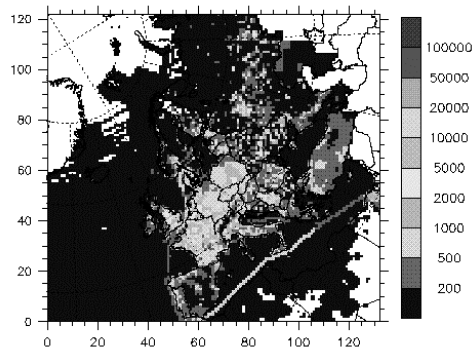

Forrás: EMEP

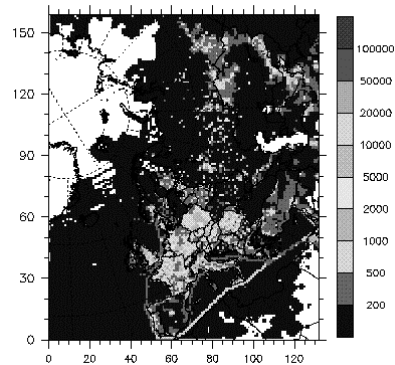

PM_{2,5} emissziós értékek változása

10 év alatt Európában (Mg)

2000

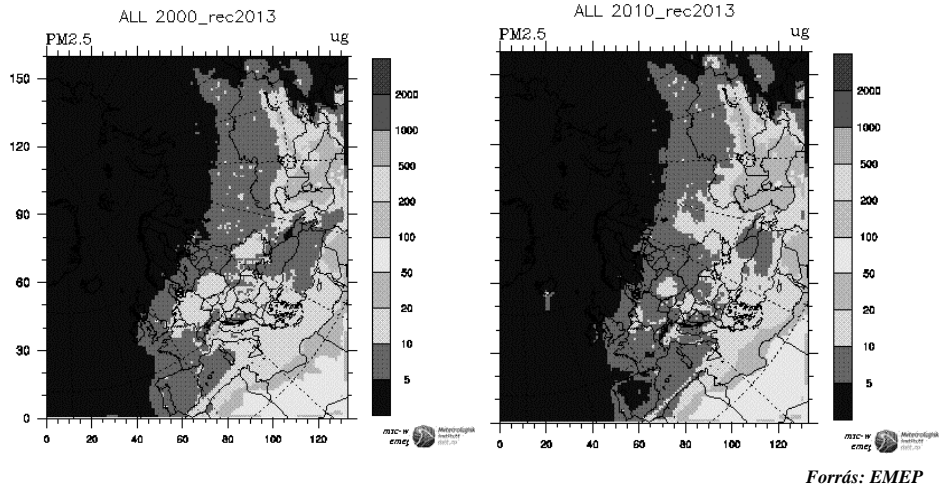

2010

Forrás: EMEP

PM_{2.5} koncentráció

Forrás-receptor mátrix

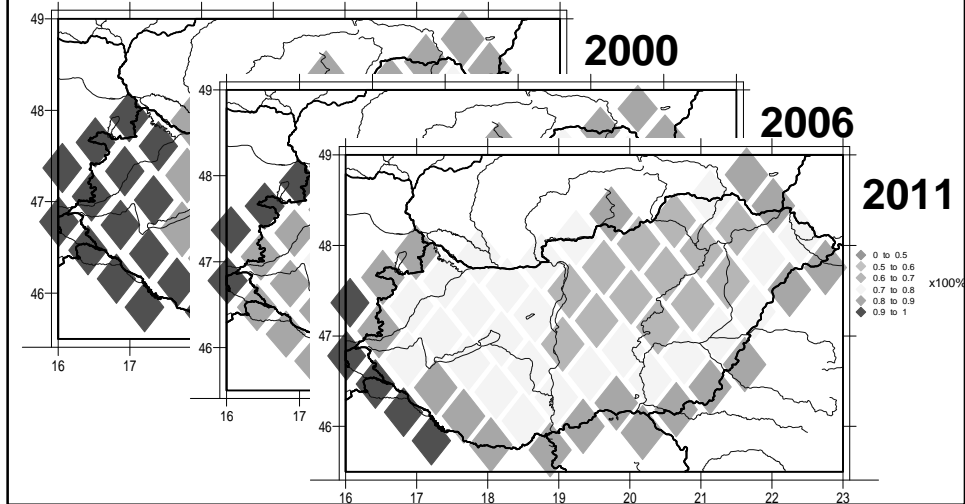
Table C.1: 2008 country-to-country blame matrices for oxidised sulphur deposition.
 Units: 100 Mg of S. Emitters →, Receptors ↓. (Based on ECMWF meteorology.)

	AL	AM	AT	AZ	BA	BE	BG	BY	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	GE	GR	HR	HU	IE	IS	IT	KG	KZT	LT	LU	LV	MD	ME				
AL	43	0	0	0	9	0	8	0	0	0	0	1	0	0	3	0	1	0	0	42	1	1	0	0	11	0	0	0	0	0	0	2	AL			
AM	0	45	0	24	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	AM			
AT	0	0	34	0	19	2	6	0	3	0	19	50	0	0	4	0	11	4	0	2	5	5	0	0	21	0	0	0	0	0	0	0	AT			
AZ	0	10	0	149	9	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	AZ			
BA	1	0	1	0	455	0	5	0	0	0	5	4	0	0	5	0	3	1	0	6	13	7	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	5	BA		
BE	0	0	0	0	0	83	0	0	0	0	2	23	0	0	4	0	51	15	-0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	BE			
BG	3	0	1	0	25	0	841	1	0	0	4	3	0	0	2	0	2	1	0	65	1	5	0	0	6	0	2	0	0	0	1	2	BG			
BY	1	0	1	0	38	3	41	162	0	0	19	27	1	6	3	3	7	9	0	9	4	11	0	0	0	6	0	9	12	0	1	1	1	BY		
CH	0	0	0	0	1	1	0	0	21	-0	1	10	0	0	5	0	18	3	-0	0	0	0	0	0	0	16	-0	0	0	0	0	0	0	CH		
CY	0	0	0	0	0	-0	1	0	-0	2	0	0	0	0	0	0	0	-0	1	0	0	-0	-0	-0	-0	0	0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	CY		
CZ	0	0	8	0	19	4	8	1	1	0	178	70	0	0	3	0	12	6	0	2	4	9	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	CZ	
DE	0	0	9	0	15	91	2	1	14	0	84	1001	3	1	26	1	169	88	-0	2	1	4	5	0	10	0	1	1	5	0	0	0	0	DE		
DK	-0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	2	21	15	0	2	0	8	19	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	DK	
EE	0	0	0	0	4	1	4	2	0	0	4	9	1	25	1	5	2	4	0	1	0	1	0	0	1	0	0	4	0	1	-0	0	0	EE		
ES	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	1	3	0	0	827	0	18	5	0	0	1	0	1	0	1	0	8	0	0	0	0	0	0	0	ES	
FI	0	0	1	0	11	4	12	5	0	0	11	22	1	29	1	124	7	13	-0	3	1	3	1	0	2	0	2	5	0	0	0	0	0	FI		
FR	0	0	1	0	7	37	1	0	8	0	11	81	0	0	285	0	629	68	-0	1	2	1	6	0	95	0	0	0	2	0	-0	0	0	FR		
GB	0	0	0	0	1	14	0	0	0	-0	5	31	1	1	14	0	32	547	-0	0	0	0	24	1	1	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	GB	
GE	0	0	0	0	42	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48	2	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	GE	
GL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	GL	
GR	7	0	0	0	18	0	286	0	0	0	2	2	0	0	4	0	2	0	0	401	1	2	0	0	11	0	1	0	0	0	0	0	0	0	GR	
HR	1	0	2	0	111	0	9	0	0	0	5	5	0	0	8	0	6	1	0	7	62	10	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	1	HR	
HU	1	0	6	0	106	1	34	1	0	0	15	14	0	0	5	0	6	2	0	12	23	126	0	0	20	-0	0	0	0	0	0	0	0	2	HU	
IE	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	0	0	2	0	4	20	-0	0	0	0	56	0	0	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	IE	
IS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	IS
IT	1	0	4	0	59	1	8	0	3	0	5	9	0	0	57	0	47	3	0	12	19	5	0	0	510	0	0	0	0	0	0	0	0	1	IT	
KG	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54	324	0	0	0	0	0	0	0	KG		

Forrás: EMEP

Nagytávolságú transzport hatása

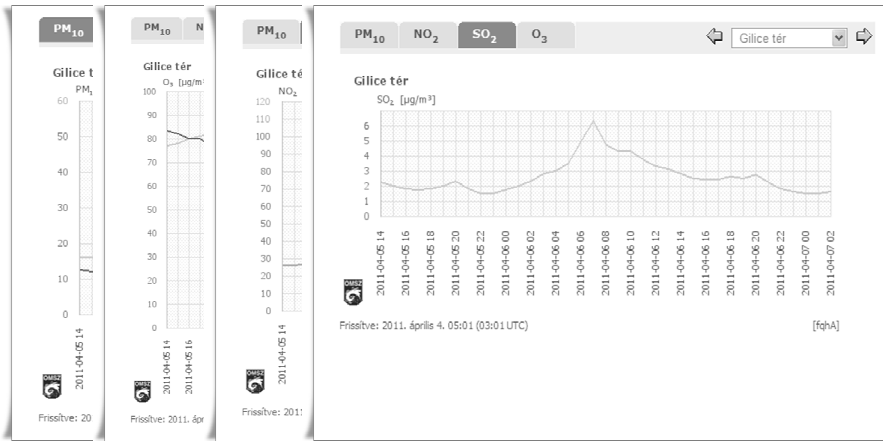
Előrejelzett koncentráció mezők

PM_{10} , O_3 , NO_2 , SO_2

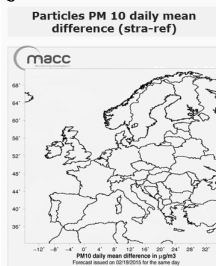

Diagramok

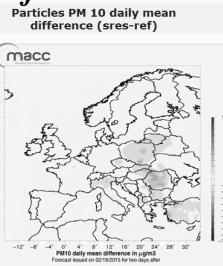
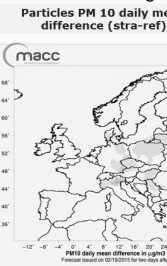

Hatáselemzések

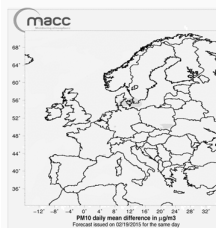
Közlekedés -30%

Háztartások fűtése -30%

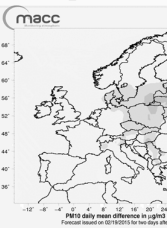
Közlekedés +0nap

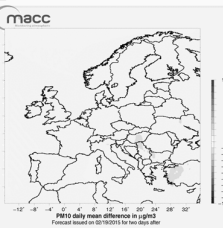
Háztartások fűtése +1nap

Közlekedés +1nap

Háztartások fűtése +2nap

mezőgazdaság -30%

ipar -10%

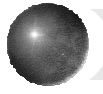
CWF – Chemical Weather Forecast

- Eddig: **csatolt modellek** (NWP + kémiai transzport modell)
- Új irány: **integrált modellek** (egy modellben a meteorológia és a levegőkémia)
  - Első képviselői: klíma modellek
  - Több működőképes modell, pl. WRF-Chem
  - Probléma: elsősorban az aeroszolok hatásainak vizsgálata van a középpontban, a többi szennyező hatásának kezelése elnagyolt

Inverz modellek

- **Inverz probléma**
  - következményekből kell megállapítani a kiváltó okot
- **Inverz modellek** alkalmazási területei a levegőminőség területén
  - Források helyének azonosítása
  - kibocsátott szennyeződés mértékének és összetételének a meghatározása különböző helyeken vett levegőminták alapján (pl. Fukushima)

Köszönöm a figyelmet!